

RAAHE

PERUSKARTTA KOPSA

SALOINEN (KL)

Nro 2441 10

MATTILANPERÄ

koord. x 7167-34 65²⁴

JYLHÄNHARJU, PIKKU JAKENARO RNO 11:11

y 3387-95 25³¹⁶³

om. Raahen seurakunta

z 78,5-79,5 m ymp

löydöt KM

kertomuksen liitteet: yleiskartta 1:500
 kaivetut alueet 1:200
 vaaituskartta 1:200
 tasokartta 1:20
 ote peruskartasta
 valokuvat 1-8

Museoviraston luvalla suoritin 28.8.-5.9.1986 kaivauksen Raahen Saloisten Mattilanperän Jylhänharjulla sijaitsevalla jätinkirkolla. Kaivauspaikka sijaitsee lähellä Pattijoen kunnan rajaa Raahen puolella Pikku Jakenaro-nimisellä kankaalla Jylhänkalliosta n. kilometrin kaakkoon Raah-Pulkkila tien nro 810 eteläpuolella, Mattilanperän ja Kopsan välisen kylätien pohjoispuolella tiestä n. 0,5 km pohjoiseen.

Laajaan Jylhänharjuun kuuluva Pikku Jakenaro on etelä-pohjoissuuntainen harjumainen kumpare, jonka laella jätinkirkko sijaitsee. Jätinkirkkomuodostelman luona harju laskee verraten jyrkästi itään kohti läheistä Pattijoen kunnan rajaa. Harjun kapean laen, jolla jätinkirkko sijaitsee, kautta kulkee polku Jylhänharjulle. Peruskartan mukaan jätinkirkon ulkoreunat sijaitsevat noin 78,5 metrin korkeudella merenpinnasta. Alueen puusto on pääosin mäntyä. Jätinkirkon läheisyydessä kasvaa kuitenkin jonkin verran koivua ja haapaa.

Jätinkirkon vallin muodostama kehä on muodoltaan suorakulmiota lähenevä (ks. kartat 1:500 ja 1:200), kooltaan n. 33 x 16 m vallien ulkoreunoista mitattuna; kehän sisällä oleva tasanne on n. 27 x 4-6 m. Jätinkirkon pitkät sivut ovat harjanteen mukaisesti suunnassa etelä-pohjoinen. Kehävalli on varsinkin loiva, se koostuu keskimäärin n. 10 cm kokoisista verraten pyörityneistä kivistä. Jätinkirkon länsipuoleisessa vallissa on erotettavissa matalahko painumakohta (ks. kartat 1:200 ja 1:500). Koska kehävalli on osin kasvillisuuden peitossa tieto vallikehästä tutkijoille saatiin vasta vuonna 1982, jätinkirkoista kerrotun julkisen informaation perusteella.

Jätinkirkon keskustasannetta peittää varpukunta. Kehän sisäpuolisella alueella kasvaa muutamia suurehkoja mäntyjä nuoremman taimiston ohella.

Kaivausta varten mitattiin ja paalutettiin harjanteen laelle kaksi toisiaan vastaan kohtisuoraa päälinjaa, joiden risteytymäkohta sijaitsee vallikehän pohjoispäässä kehävallin länsipuolella. Näiden päälinjojen mukaisesti alue paalutettiin

2 x 2 m;:n ruutuihin.Kaivaus suoritettiin normaalina tasokaivauksena.Kiintopisteenä käytettiin etelävallin korkeinta kohtaa, isohkoa kiveä,johon piste merkittiin pysyvästi hakkaamalla kohtaan merkintä.Kiintopisteen absoluuttista korkeutta ymp. ei vaadittu.Muinaisjäännöksen korkeus ymp. käy suhteellisen tarkasti ilmi peruskartan ja alueesta tehdyn pintavaaituksen avulla: niiden perusteella etelävallissa olevan kiintopisteen korkeus ymp. sijoittuu n. 79,5 m ymp; vallikehän sisäpuolisen tantereen korkeus on n. 78,8 -79,2 m ymp.

Jätinkirkon vallikehän sisäpuoleinen alue saatiin tutkittua suurimmilta osiltaan eli kaikkiaan 72 m².Tämän lisäksi tutkittiin jätinkirkon kaakkoispuoliseta rinneestä 3 m²: n suuruinen koeruutu.

Varpukerroksen alta paljastui ohut vain muutaman sentin paksuinen harmaa huuhtoutunut hiekkakerros.jonka alla oli puolestaan sora.Tanner osoittautui hyvin kivikoiseksi.

Löytömateriaali tavattiin heti varpukuntan alaisesta pintakerroksesta.Syvenmältä löytöjä oli varraten vähän.Pääosin löytöinä saatiin iskettyjä kvätsinkappaleita, joita tavattiin jokaisesta kaivausrudusta.Suurimmat määrät tavattiin ruuduista 0/12,2/10,8/10,12/10,14/10,16/8 ja 18/8.Tämän mukaan oleskelun painopiste vallikehän sisäpuolella on ollut kehän etelä ja pohjoisvallien puolisisä päissä sekä aivan kehävallin keskellä olevalla alueella.

Kaivauksessa ei tavattu jäännöksiä liesi-, nuotiokiveyksistä tai rakennelmista.Myöskään varsinaisia pitempiäikäisen oleskelun jälkeensä jättämiä kulttuurikerrostumia ei alueelta tavattu.Vain eräin paikoin tavatut noensekaiset tummat laikut hiekkasorassa osoittivat ihmisten paikalla oleskelleen.Selvimmät tällaiset likaantumismerkkit tavattiin ruuduista 12/8,12/10 sekä 14/8 ja 14/10.

Kaivauksessa saatiin irrallisia löydöksiä seuraavasti:

kvartsi-iskoksia	756 kpl
liuske-esineiden kappaleita	3 "
kvartsiesineitä	9 "
kivilaji-iskoksia	4 "

Kaivaus ei tuonut varsinaisesti mitään uutta valaistusta jätinkirkkojen ongelmaan.Kaivaustulos vahvasti edellisten kaivausten antamaa kuvaa jätinkirkoista kivikaudelle kuuluvina lyhytaikaisina oleskelupaikkoina.Hiotuista liuske-esineistä lohjenneet kappaleet ovat niin pieniä,ettei niiden perusteella voi määrittää esineen muotoa.Ilmeisestikin ruudusta 18/8 tavattu liuske-esineen kappale on kuitenkin kourutaltan osanen.

Jätinkirkon kaakkoispuolella kaivetusta koeruudusta saatiin muutama kvartsi-iskos joten oleskelu jätinkirkolla ei ole rajoittunut pelkästään vallikehän sisäpuoliseen alueeseen.Koeruudun koordinaatti on 70/36.

Ruudusta 8/8 otettiin talteen hiltynyttä puuta mahdollista C 14- ajoitusta var-

ten.

Kaivauksen yhteydessä tutkittiin myös jätinkirkon vallin rakennetta tekemällä poikkeileikkaus länsivalliin "portin kohdalle. Tutkimus paljasti vallin koostuvan vajaan kymmen sentin läpimittaisista kivistä. Kivikoko pieneni vallin pohjaa kohden muuttuen soraksi. Kivien lomaa oli sekoittunut jonkin verran hiekkaa ja humusmaata. Vallissa ei voitu havaita minkäänlaista ihmiskäden aikaansaamaa kivien asettelua, "kylmämuurausta".

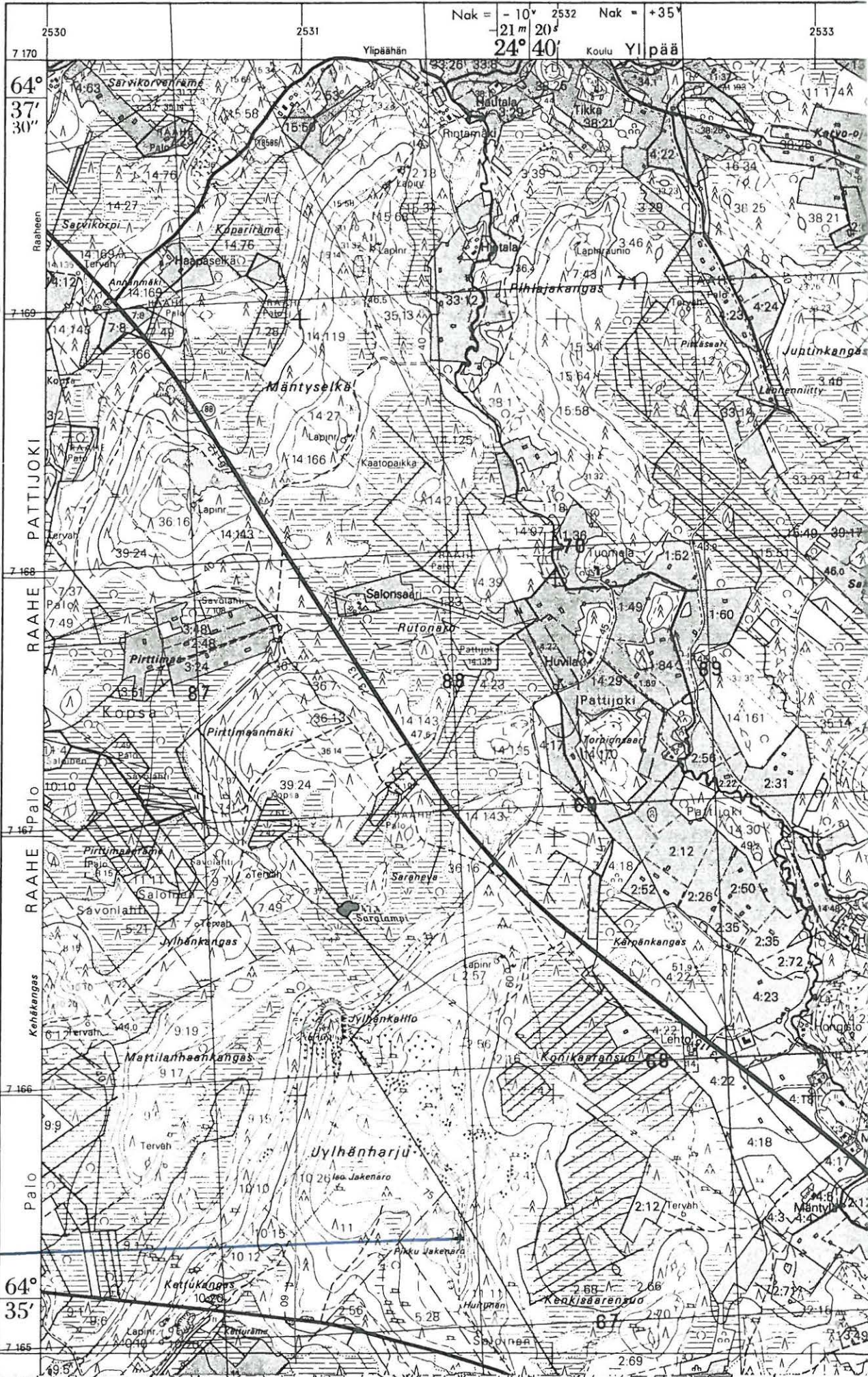
Apunani tutkimuksessa toimi neljä Työvoimatoimiston kautta palkattua raahelaisnuorta. Varat tutkimukseen oli myöntänyt Museovirasto hakemuksen perusteella. Kaivauksen päätteeksi tutkittu alue siistittiin huolellisesti entiselleen.

Raahessa 29.6.1987

Aulis Forss

Fil.maist.

Nak = -10' 2532 Nak = +35'
-21 m 20 s
24° 40'

Ylipäähän

Koulu Ylipää

Raahen

PATTIJOKI

RAAHE

RAAHE

RAAHE

Kehäkangas

Palo

Palo

64° 37' 30"

71 71

71 70

71 69

71 68

71 67

*Kainaus
paikka*

2441 07

64° 35'

RAAHE SALOINEN

JYLHÄNHARJU

JÄTINKIRKKO

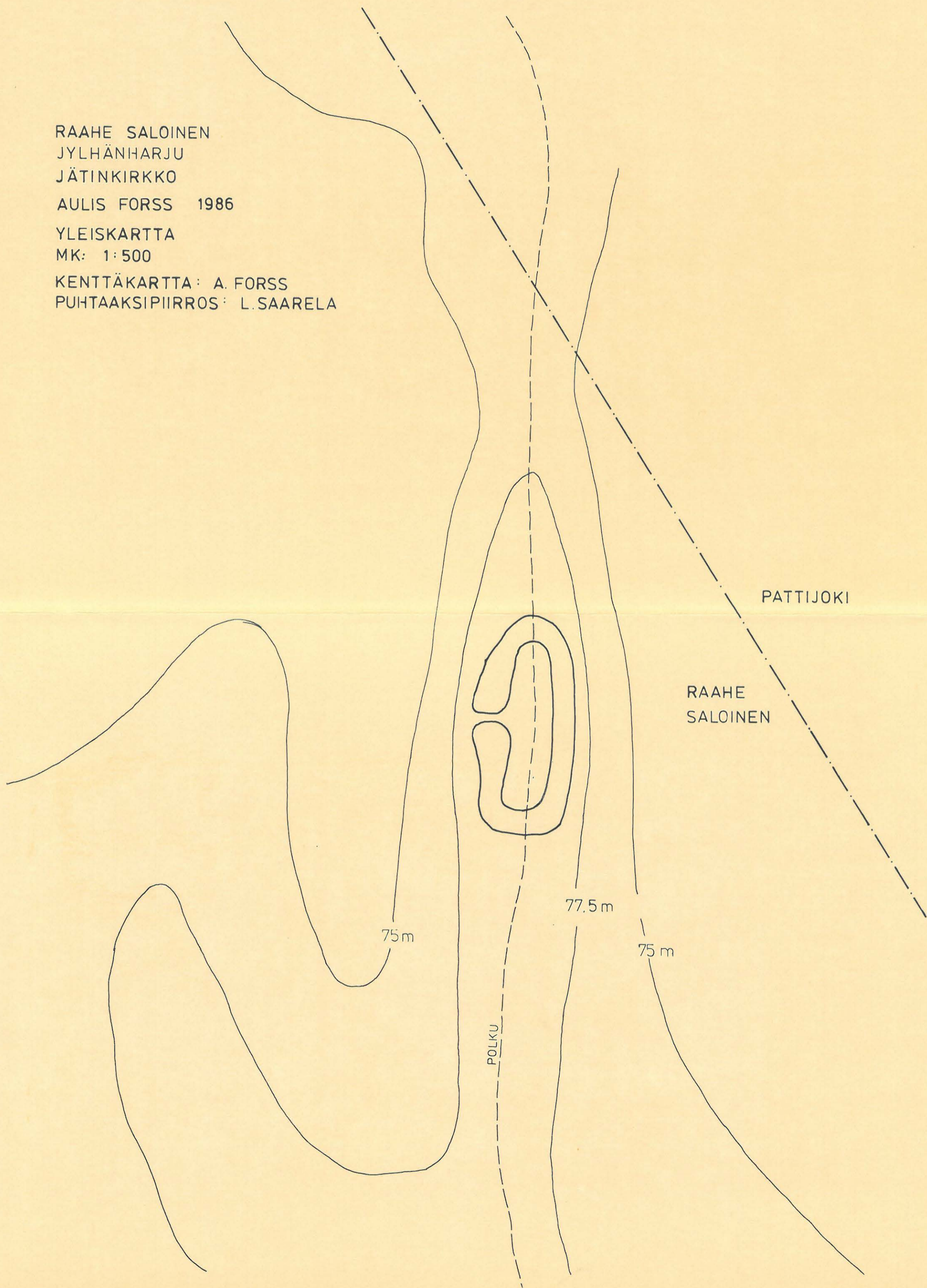
AULIS FORSS 1986

YLEISKARTTA

MK: 1:500

KENTTÄKARTTA: A. FORSS

PUHTAAKSIPIIRROS: L. SAARELA

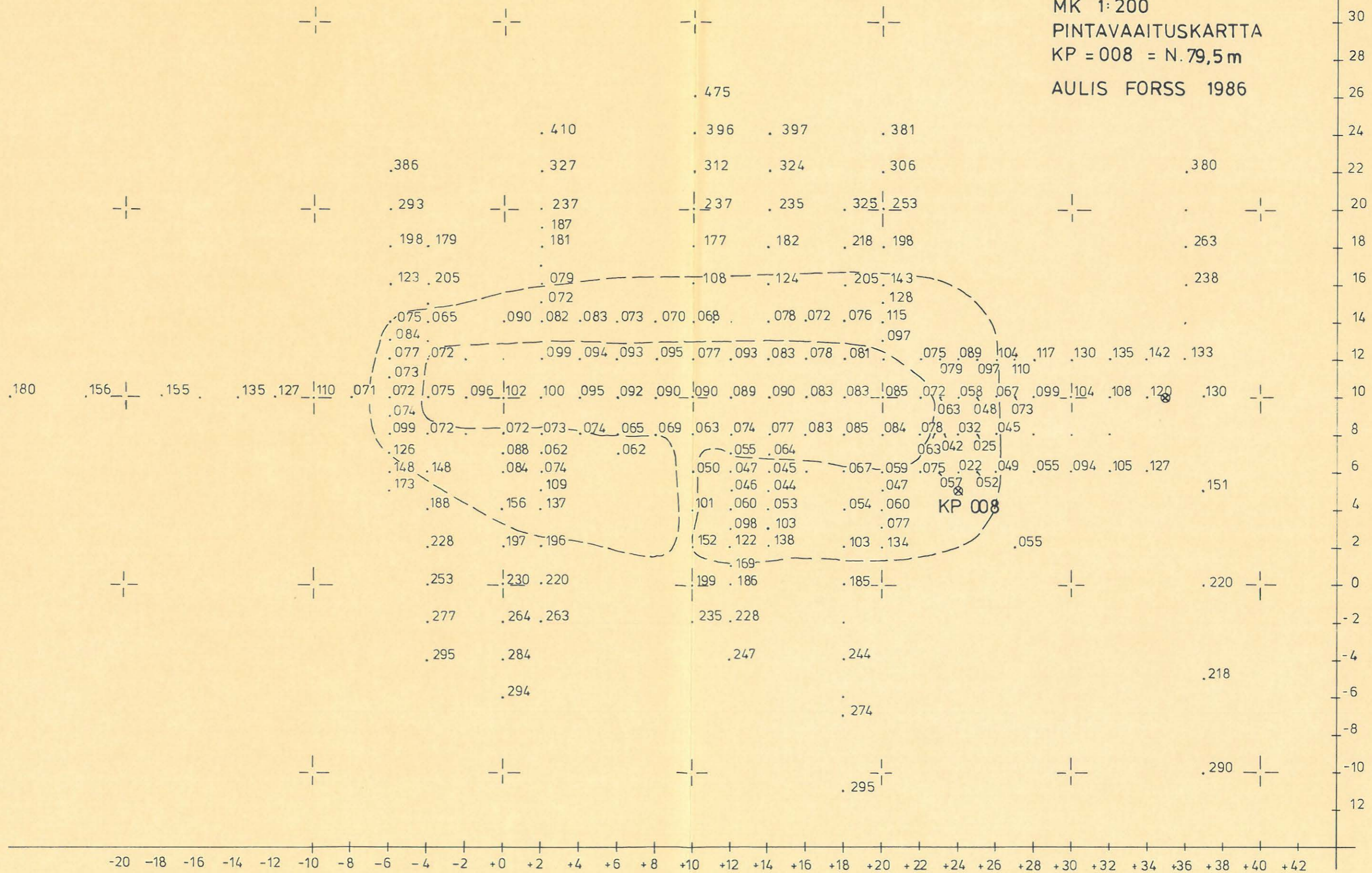
P

RAAHE SALOINEN
JYLHÄNHARJU

JÄTINKIRKKO

MK 1:200
PINTAVAAITUSKARTTA
KP = 008 = N. 79,5 m

AULIS FORSS 1986

RAAHE SALOINEN

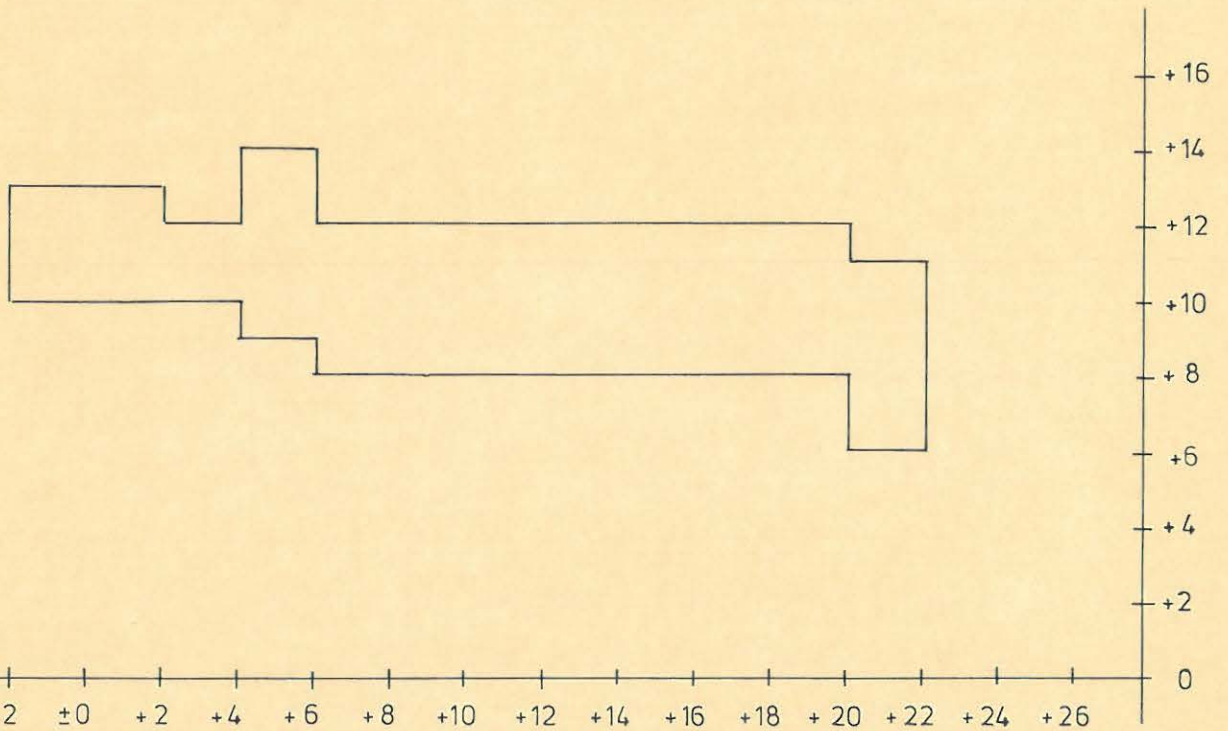
JYLHÄNHARJU

JÄTINKIRKKO

KAIVETUT ALUEET

MK 1:200

AULIS FORSS 1986

4 / 14 | 083

6 / 14 | 073

RA
JY
AU
TA
KE
MK
KE
PU

+

+

4 / 12 | 094

6 / 12 | 093

8

93
108

96
108

X pohja 109

m

+

+

4 / 10 | 095

6 / 10 | 092

8

95
109

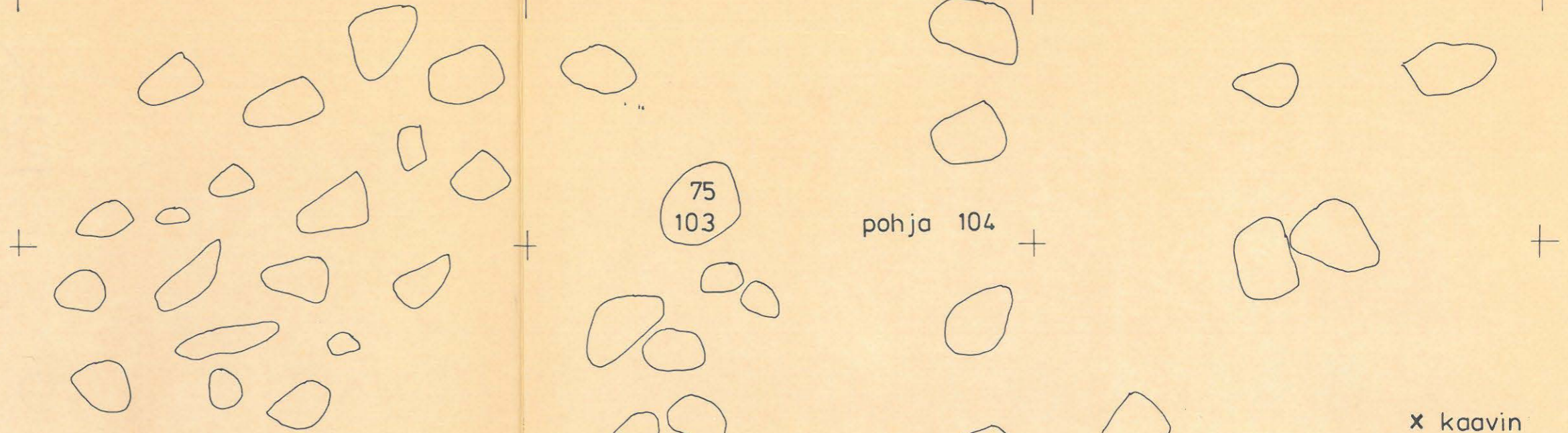
HE SALOINEN
JÄNHARJU
S FORSS 1986
O II
008 = N. 79,5m
1:20
KARTTA A.FORSS
KAAKSIPIIRROS L.SAARELA

8/12|095

10/12|097

12/12|093

14/12|081

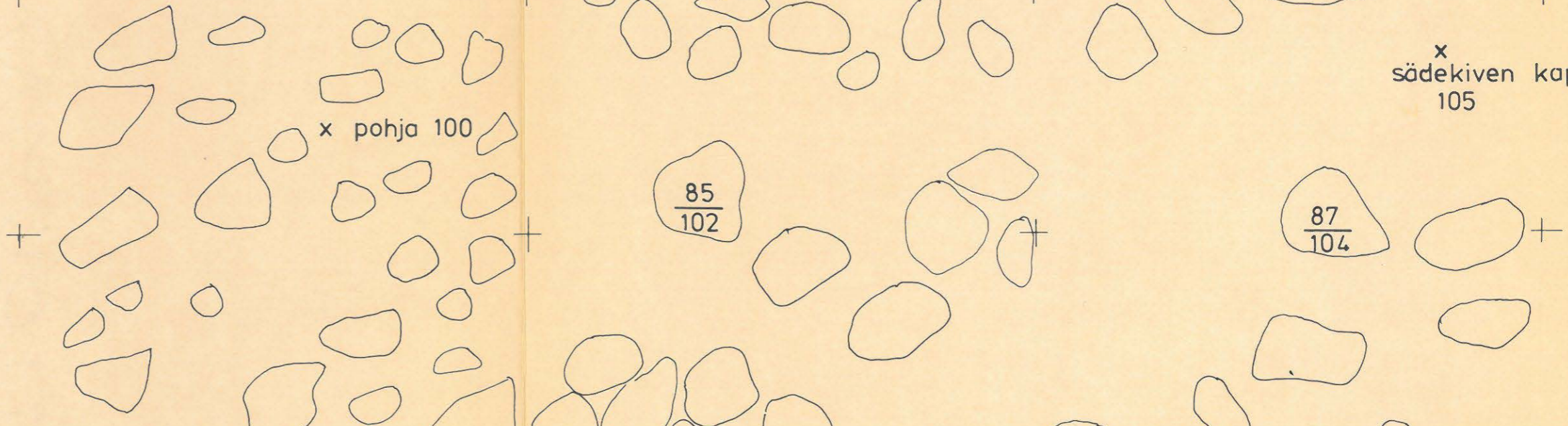
12|095

8/10|090

10/10|090

12/10|089

14/10|091

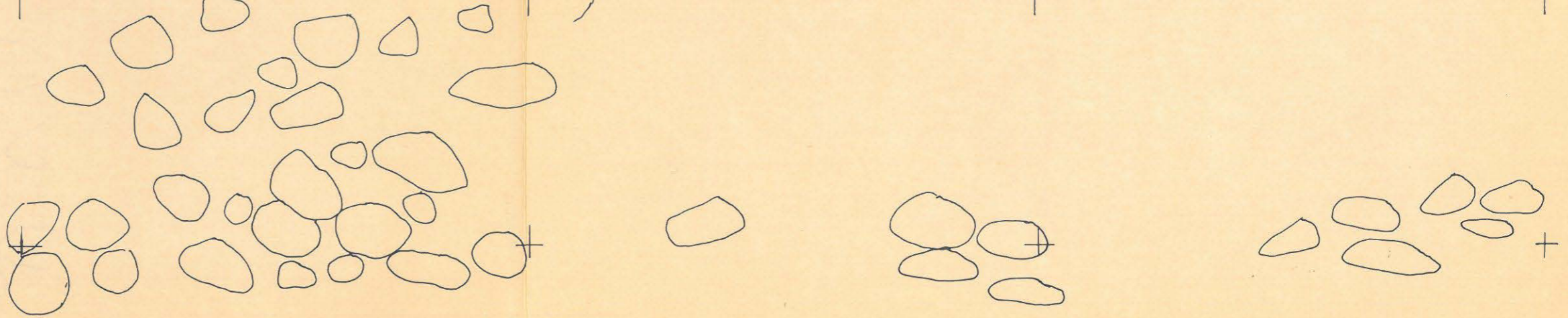
10|090

8/8|069

10/8|069

12/8|074

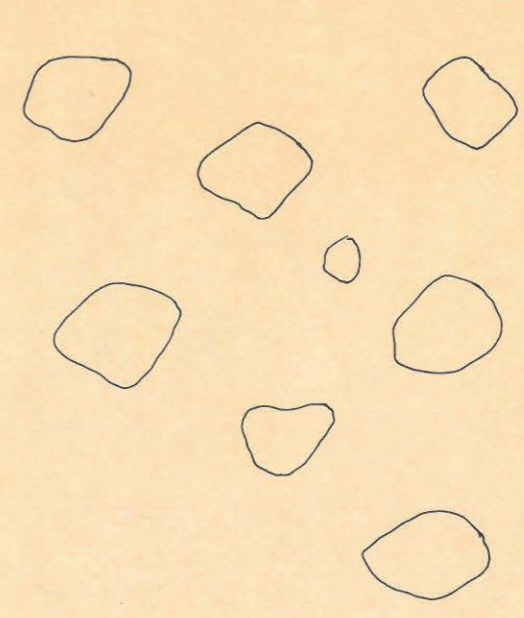
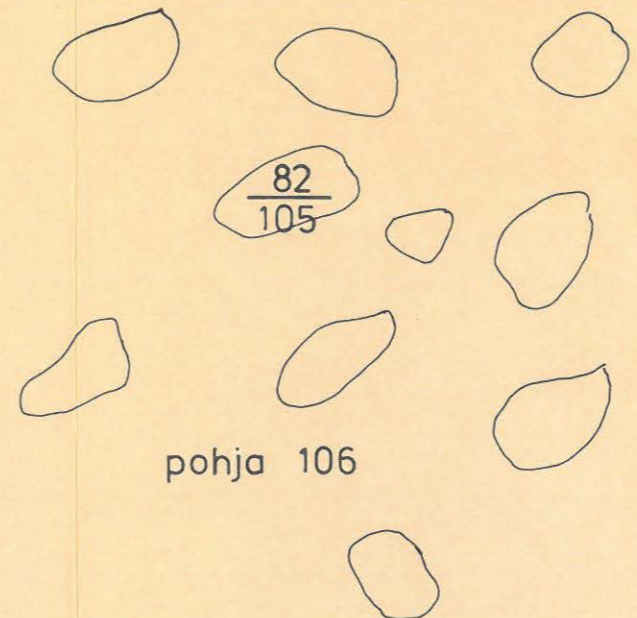
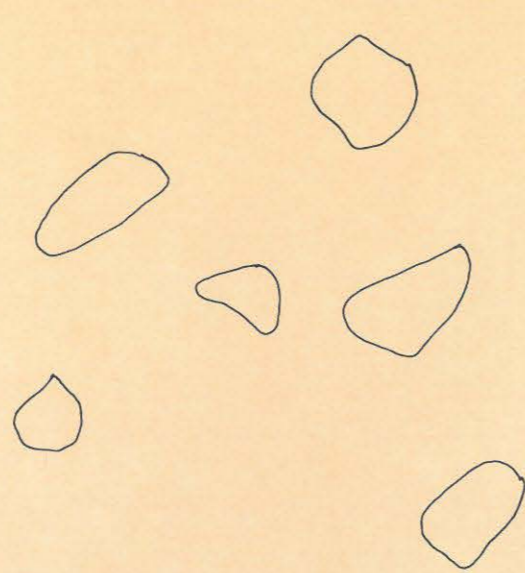
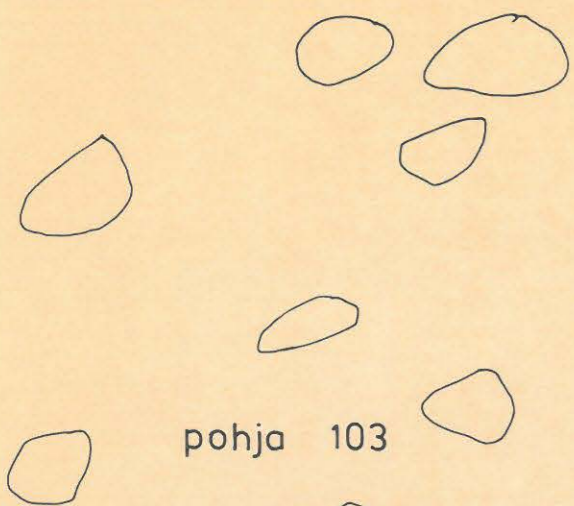
14/8|071

16 / 12 | 078

18 / 12 | 081

20 / 12 | 082

pohja 103

pohja 106

x
sädekiven
kappale 103

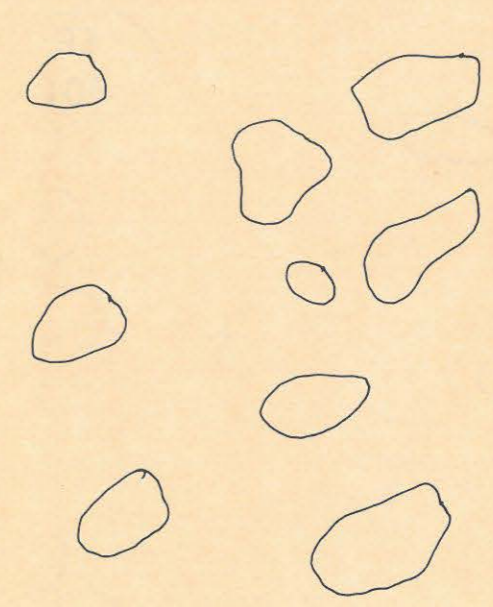
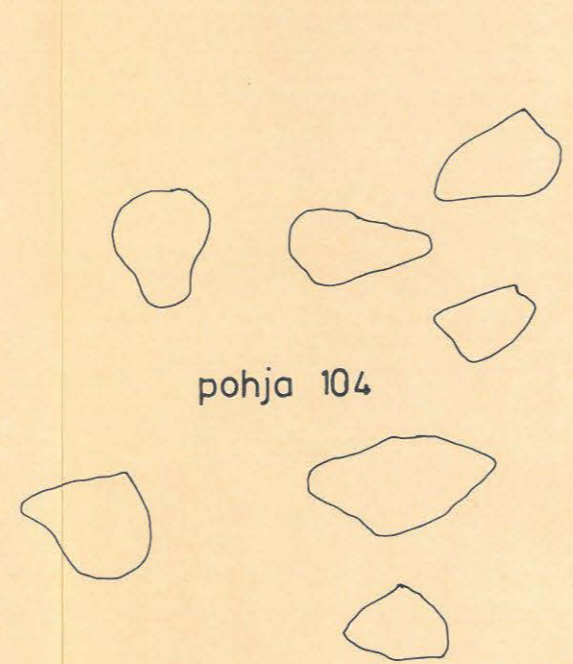
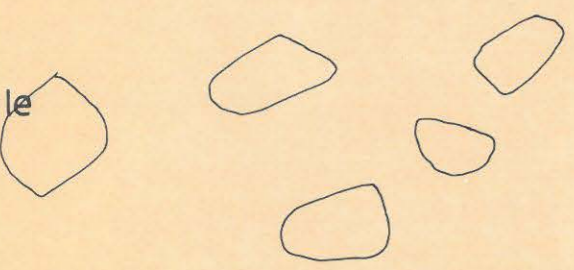
$\frac{85}{104}$

$\frac{82}{105}$

16 / 10 | 089

18 / 10 | 083

20 / 10 | 085

pohja 108

pohja 104

$\frac{87}{105}$

$\frac{89}{102}$

16 / 8 | 083

18 / 8 | 085

20 / 8 | 084

Raahe, Kl. Saloinen, Jylhänharju. Jätinkirkko kuvattuna kaakosta. Foto A. Forss 1.9.1986

Raahe, Kl. Saloinen, Jylhänharju. Jätinkirkko kuvattuna etelästä. Foto A. Forss 1.9.1986

Raahе, Jylhänharjun jätkinkirkko etelälounaasta kuvattuna. Foto: A. Forss 3.9.1986.

Raahе, Jylhänharjun jätkinkirkon länsivallin "portin" poikkileikkaus. Foto: A. Forss 2.9.1986.

Raahе, Jylhänharjun jätkinkirkko pohjoisesta kuvattuna. Foto: A. Forss 4.9.1986

Raahе Jylhänharjun jätkinkirkko, kaivausruudut 10/8 ja 12/10 länsivallin portin vieressä. Foto: A. Forss 10/8 ja 12/10